

DOI: 10.33663/1563-3349-2023-34-291-302

УДК 342.7

Т. А. КОСТЕЦЬКА,
кандидат юридичних наук, доцент*
ORCID: 0000-0002-3841-4925

ДО ПИТАННЯ ПРО СУТНІСТЬ ЕЛЕКТРОННОГО ПАРЛАМЕНТУ: УКРАЇНСЬКИЙ ВИМІР

У статті висвітлюються окремі актуальні проблеми впровадження електронного парламенту в Україні. Наголошується, що е-парламент – серед стратегічно визначених головних складників вітчизняного процесу встановлення і розвитку електронної демократії. Аналізуються міжнародно-правові засади досліджуваного феномену з точки зору його практичної цінності та визначення поняття, сутності. Досліджуються різні підходи щодо визначення поняття, сутності, змісту електронного парламенту у вітчизняній літературі. Здійснена спроба авторського визначення його сутності. З'ясовується відповідність практичної діяльності Верховної Ради України концепту е-парламенту. Наголошується, що е-парламент за своєю сутністю не може бути повністю ототожнений з конституційно визначеним вищим представницьким органом – парламентом.

Ключові слова: реформування влади, е-демократія, інформаційно-комунікаційні технології, цифровізація, форми, засоби, інструменти, е-парламент, е-парламентаризм, Декларація відкритого парламенту, Верховна Рада України, Стратегія електронного парламентаризму.

Kostetska Tatiana. On the question of the electronic parliament essence: the ukrainian dimension

The article elucidates some actual problems of the implementation of the electronic parliament in Ukraine. It is emphasized that the e-parliament is among the strategically determined main components of the national process of establishing and developing electronic democracy. The international legal principles of the studied phenomenon are analyzed from the point of view of its practical value and definition of the concept, essence. Various approaches to defining the concept, essence, content of the electronic parliament in the domestic literature are studied. An attempt to define its essence was made by the author. The conformity of the practical activities of the Verkhovna Rada of Ukraine with the concept of e-parliament is clarified. It is emphasized that it cannot be completely identified with the constitutionally defined parliament.

Key words: government reform, e-democracy, digital, form, mean, stools, information and communication technologies, e-parliament, e-parliamentarism, Declaration of the Open Parliament, Verkhovna Rada of Ukraine.

* **Kostetska Tetiana**, Candidate of Juridical Sciences (Ph. D.), Docent

Постановка проблеми. Потреба суттєвого оновлення всіх сфер українського суспільства, вироблення суттєвих форм, методів, якісних механізмів тощо у вирішенні завдань, розв'язанні проблем, що виникають на тлі глобалізаційних, у тому числі інформаційних, процесів, серйозних викликів, небезпек і загроз державності, повсякчас не втрачає своєї актуальності. Стратегічна мета держави щодо набуття статусу асоційованого та у перспективі повноправного члена Європейського Союзу потребує проведення внутрішніх системних демократичних політичних, економічних, правових та інших реформ як передумови такого процесу.

Невід'ємною складовою відповідних перетворень стали стратегічні завдання упровадження засад відкритості та підзвітності діяльності органів публічної влади, прозорості процесу прийняття рішень суб'єктами владних повноважень на загальнодержавному, регіональному та місцевому рівнях із застосуванням новітніх інформаційно-комунікативних технологій (надалі – ІКТ), електронних комунікацій. Задля розширення можливостей розвитку й посилення демократичних інститутів, участі, ініціативності і залучення громадян до, зокрема, здійснення публічної влади в державі розпочата практика застосування окремих складових електронної демократії, взятий курс на переведення до цифрового формату традиційних (оф-лайн) демократичних процесів в Україні, а серед головних складових розвитку е-демократії визначено електронний парламент (е-парламент)¹.

Доцільність комплексного конституційно-правового аналізу поняття, сутності названого феномену, моделювання і функціонування Верховної Ради України в умовах упровадження форм, засобів е-демократії, цифрової трансформації державної і суспільної життєдіяльності як, зокрема, е-парламенту, викликів і загроз сьогодення для розвитку українського парламентаризму в цілому зумовлює актуальність відповідної проблематики. Загалом, на нашу думку, слід констатувати недостатнє дослідження питання використання потенціалу універсальних технологій сучасного менеджменту як реального механізму забезпечення громадського права щодо участі в управлінні державними справами та низький ступінь урахування їх під час формування та втілення державної політики у сфері становлення та розвитку електронної демократії.

Стан дослідження. Питанням упровадження е-демократії, е-парламенту, е-урядування та інших дотичних проблем у різних аспектах присвячені праці (у тому числі й навчальна література) таких вітчизняних науковців, як: О. Баранов, А. Барікова, К. Беляков, А. Береза, Н. Грицяк, С. Довгий, С. Дорогих, В. Дрешпак, І. Жилияєв, І. Корж, С. Лихоступ, В. Лихоступ, І. Лопушинський, А. Семенченко, С. Соловйов, В. Тенюк, С. Чукут та ін.

Проте у більшості наявних останніх за часом досліджень акцент робиться на суто технологічних процесах впровадження ІКТ у систему публічної адміністрації, мало звертаючи увагу на посилення реалізації стратегічної ідеї е-демократії, а саме забезпечення з їх допомогою участі громадян та інститу-

тів громадянського суспільства до здійснення публічної влади, що, очевидно, значно звужує комплексний аналіз проблем застосування названих демократичних цінностей та його практичне значення.

Для системного продуктивного підходу до формування концепту, а також реального потенціалу впровадження в Україні е-парламенту, його ролі і значення в демократичних процесах, здійсненні публічної влади і державного керування, проблематику слід розглядати також у контексті формування національної теорії е-парламентаризму, намічення шляхів ефективності функціональної діяльності Верховної Ради як сучасної форми традиційного парламенту².

Метою статті є визначення сутності електронного парламенту як політико-правової категорії з метою формування теоретико-правових засад впровадження й розвитку його концепту у вітчизняній практиці.

Основні результати дослідження. Концепція е-парламенту набула значного поширення, а побудова такої інституції стала важливою тенденцією у розвитку сучасних світових парламентів.

Зокрема, у Звіті ООН щодо функціонування і розвитку електронних парламентів за 2008 р., першому на той час документі такого типу, підготовленому разом із міжнародною організацією Міжпарламентський союз (ОМП), була окреслена суть е-парламенту як законодавчого органу, який набуває більшої прозорості, доступності та звітності завдяки ІКТ, надає людям змогу долучитися до суспільного життя через ширший доступ до парламентської діяльності та документів; а також це ефективна організація, учасники якої використовують інформаційно-комунікаційні технології, щоб виконувати свої першочергові функції законотворення, представництва та нагляду з кращими результатами³.

Європейський центр парламентських досліджень і документації, наприклад, визначає е-парламент як такий, у якому відповідні партнери та процеси (зовнішні і внутрішні) взаємодіють за допомогою сучасних ІКТ і стандартів для покращення прозорості, якості, продуктивності, ефективності⁴.

Закономірно, що з інтенсивним розвитком ІКТ, враховуючи національні особливості, практику функціонування, вищі представницькі органи намітили та впроваджували власний концепт е-парламенту.

Якщо слідувати основній концептуальній ідеї впровадження е-парламенту, можна констатувати, що протягом усього періоду існування Верховної Ради України як парламенту, вищого законодавчого органу, йшла активна розбудова засобів автоматизації і інформатизації її діяльності: впровадження та використання сучасних форм ІКТ з різними ступенями їх ефективності має довготривалу практику (інформаційне наповнення вебресурсів: офіційного вебсайту Верховної Ради, вебсайтів парламентських комітетів, Голови Верховної Ради у мережі Інтернет, застосування електронної пошти, діяльність парламентських теле- та радіомовлення, вебтрансляції парламентських сесій і засідань комітетів тощо).

Зокрема, багаторічний досвід організації державного управління на основі створеної вітчизняної Інтегрованої інформаційно-аналітичної системи «Електронний парламент» (ІАСЕП) з використанням глобальної інформаційної мережі, її концепцію, структуру та етапи побудови тощо узагальнив колектив авторів українських вчених у сфері інформаційно-комунікаційних технологій, кібернетики, математики, системного аналізу та інших напрямів у роботі «Електронний парламент України: досвід створення. Наукове видання» (К., 2015).

Фахівці вважають, що знаковими для формування українського е-парламентаризму, засад електронної демократії, стали, зокрема, парламентські автоматизовані системи, розбудовані відповідно до розпорядження Голови Верховної Ради України від 01.06.2003 № 663 «Про перелік автоматизованих систем інформаційно-технологічного забезпечення діяльності Верховної Ради України»⁵, інші автоматизовані системи, програмно-технічні комплекси і парламентські вебресурси, розробка та впровадження яких здійснювалися у подальшому (наприклад, «Електронний документообіг і контроль виконання доручень Верховної Ради України», «Система електронного цифрового підпису» тощо); та, зокрема, Постанова Верховної Ради «Про затвердження Програми інформатизації законотворчого процесу у Верховній Раді України на 2012–2017 роки» від 12.07.2012 № 5096-VI тощо»⁶.

Намагаючись слідувати європейським стандартам ефективності парламентської діяльності, Україна приєдналася до Декларації відкритого парламенту з подальшою розробкою та затвердженням кола заходів із реалізації положень цього міжнародного документу. Зокрема, з метою створення сприятливих умов для впровадження міжнародно-правових стандартів парламентської діяльності, підвищення якості українського парламентаризму було заплановано значне коло дій, спрямованих на забезпечення прозорості та передбачуваності в діяльності Верховної Ради України, її органів, народних депутатів України її Апарату⁷.

Згідно з рекомендаціями Міжпарламентського союзу ЄС щодо функціонування сучасних національних парламентів на базі застосування ІКТ для забезпечення ефективної роботи парламенту, прозорості, відкритості та підзвітності перед виборцями, налагодження діалогу між парламентом і громадянами, забезпечення повного їх доступу до інформації про його діяльність тощо була розроблена і затверджена Стратегія електронного парламентаризму на 2018–2020 роки. У цьому документі на основі положень цього міжнародного документа підкреслено, що комплексне, системне використання ІКТ полегшує процеси законотворчості, здійснення представництва та нагляду за напрямом підвищення ефективності, імплементацію ідеї публічної участі та покращення іміджу політиків загалом і парламенту зокрема. Наголошувалось, що парламент має унікальне становище у використанні нових технологій для демонстрування відкритості та прозорості у управлінні, а також впливу на

розвиток цифрової економіки і суспільства, оскільки він є єдиним органом законодавчої влади в Україні⁸.

Заходи комунікаційної стратегії, за аналітиками, зумовили більш якісний рівень використання ІКТ у парламентській діяльності, наявних інформаційних ресурсів для реалізації всіх функцій і повноважень Верховної Ради, її структурних органів, народних депутатів, цілеспрямованого розвитку е-парламенту. Водночас зусилля з реалізації планів щодо розвитку електронного парламентаризму спрямовані передусім на поліпшення якості законотворчого процесу та ефективної взаємодії всіх його суб'єктів та учасників.

З вагомих заходів реалізації планів розвитку е-парламентаризму останніх років можна назвати, наприклад, встановлення електронної форми парламентського документообігу як основної (за деякими винятками), спрямованої на удосконалення всіх парламентських процедур, включно із законодавчим процесом, забезпеченням вільного та безоплатного доступу до бази даних нормативно-правової інформації на офіційному вебсайті парламенту⁹.

Пошук механізмів удосконалення форм організації, функціонування Верховної Ради з метою підвищення ефективності її діяльності, відкритого і прозорого її характеру як представницького органу, єдиного органу законодавчої державної влади здійснюється і сьогодні, у період повномасштабної російської війни проти України, коли Верховна Рада в умовах воєнного стану здійснює свої функції і повноваження, використовуючи попередні напрацювання у сфері застосування ІКТ у парламентській роботі.

Хоча термінопоняття «е-парламент» широко використовується, однак у конституційно-правовій науці досі не сформовано загальноприйнятого поняття як юридичної категорії, а також уніфікованого підходу до розуміння його сутності, змісту. Зокрема, С. Дорогих під е-парламентом визначав «...не просто впровадження різноманітних систем, як наприклад, систем електронного документообороту у парламенті, Інтернет-мовлення, майданчиків спілкування з громадянами та експертним середовищем, електронних інформаційних систем нормативно-правових актів та законопроектів...», а й підкреслював комплексне функціонування цих систем, їх взаємодію для найбільш ефективного досягнення таких цінностей парламентаризму, як представництво, прозорість, доступність і відповідальність¹⁰.

Автор вищеназваної колективної праці, наприклад, виходячи з аналізу передового світового досвіду створення електронних парламентських систем, наявної програмно-технічної і організаційної інфраструктури Верховної Ради України, чинного законодавства, нормативно-регламентної документації, функцій депутатського корпусу і апарату, архітектурних, технічних та інших особливостей, не узагальнюючи, подає поняття системи е-парламенту для Верховної Ради України як інтегрованої інформаційно-аналітичної системи для прозорості, відкритості і підзвітності роботи народних депутатів, яка за допомогою ІКТ, основу якої складають математичні моделі та методи інформаційно-аналітичного супроводу законотворчої роботи, з розширеним

функціоналом дослідницьких служб і комунікацій, дає змогу здійснювати якісний зворотний зв'язок з громадянином з використанням ситуаційних центрів для здійснення ефективного управління¹¹.

Слушною є думка, що е-парламент – це сучасна форма діяльності загальноновизнаного класичного парламенту, що виникла в результаті розвитку суспільства та проявляється у більш ефективному, прозорому й доступному способі здійснення народного представництва й законотворчої діяльності за допомогою використання ІКТ. Його основою є інформаційна інфраструктура, оскільки потребує окремого аналізу: апаратне та програмне забезпечення, системи та програми, необхідні для забезпечення технологічної підтримки; внутрішній і зовнішній персонал, залучений для створення та підтримки інформаційного забезпечення у законодавчому процесі, тощо¹².

У сучасному дисертаційному дослідженні адміністративно-правових аспектів функціонування цифрових технологій електронний парламент визначається вже як форма організації діяльності органу законодавчої влади, яка заснована на застосуванні цифрових технологій, що дає змогу здійснювати його взаємодію з іншими суб'єктами владних повноважень, фізичними та юридичними особами, здійснювати законопроектну та законотворчу роботу¹³.

Можна сказати, що, визначаючи сутність дефініції «електронний парламент», науковці розглядають його переважно під кутом зору технологічних аспектів, використання ІКТ у парламентській діяльності, що теж правильно, хоча, на нашу думку, дещо звужує параметри дослідження проблем упровадження та розвитку електронної демократії, е-парламентаризму.

У такому контексті слушними виявилися свого часу застереження фахівців про те, що Декларація відкритості парламенту та реалізація плану дій з її імплементації не повинні обмежуватись введенням додаткових інформаційних можливостей сайту Верховної Ради, а потребує в перспективі просування парламентом культури відкритості, посилення функцій громадянської просвіти, захисту й залучення громадянського суспільства до законотворчості. А ще підвищення прозорості та інформаційної відкритості парламенту є необхідною, але недостатньою умовою формування довіри громадян, вона залежить також від суспільної оцінки населенням ефективності діяльності органу із подолання найзначніших проблем суспільства (для українців це боротьба з корупцією, підвищення економічного добробуту та вирішення військового конфлікту)¹⁴.

Принагідно нагадаємо, що попередньо згадувана вже Стратегія електронного парламентаризму на 2018–2020 рр., положення якої ґрунтуються на комплексному впровадженні ІКТ у діяльність Верховної Ради України з урахуванням поточних і майбутніх видів її діяльності парламенту, організаційної структури, передбачала вирішення таких основних завдань, як: покращення іміджу парламенту шляхом запровадження системних комунікацій за допомогою єдиного комунікаційного центру всередині парламенту, запровадження кодек-

су етики та правил брендингу Верховної Ради України; підвищення обізнаності громадян щодо парламентських процесів; забезпечення активної участі громадськості у процесі прийняття рішень і налагодження зворотного зв'язку; удосконалення співпраці з парламентськими та незалежними медіа і журналістами, у тому числі міжнародними засобами масової інформації; посилення присутності парламенту на міжнародному рівні; оптимізація внутрішніх комунікацій та обміну інформацією всередині парламенту.

Виходячи із різних і водночас показових модифікацій досліджуваного поняття, кваліфікуючими ознаками е-парламенту, визнаючи об'єктивну неможливість вичерпного їх переліку, вимірами його розуміння, зокрема, є: 1) використання ІКТ, цифрових технологій у парламентській діяльності; 2) впровадження і комплексне функціонування у законодавчому органі різноманітних систем (інтегрованої інформаційно-аналітичної системи; інформаційно-аналітичний супровід законотворчої роботи, реалізації інших парламенських функцій і повноважень (представницької, організаційної, контрольної), діяльності керівних осіб парламенту, його інших структур (комітетів, тимчасових комісій, фракцій, депутатських груп парламентаріїв; інформаційно-аналітичний супровід законодавчого процесу, інших парламентських процедур; 3) забезпечення прозорості, відкритості функціонування парламенту; 4) доступ громадян до інформації (публічної інформації) про парламент, його органи, розвиток форм участі громадян у здійсненні політичної влади й управління державними справами, забезпечення зворотного з ними зв'язку, підвищення рівня громадської довіри до вищого представницького органу.

Безумовно, електронний парламент не можна розглядати як окремий різновид традиційного демократичного парламенту. Опираючись на доктринальні підходи до трактування відповідного поняття як ключової ознаки політико-правового явища парламентаризму, його сутності, виявлені такі неодмінні класичні елементи: 1) парламент обирається народом шляхом демократичних виборів; він є найвищою установою народного представництва; реалізує законодавчу функцію; здійснює контроль виконавчої влади¹⁵. Демократичний парламент – априорі відкритий парламент, тобто такий, у якому забезпечена відкритість, прозорість його функціонування, відповідальність перед виборцями.

Демократичний парламент і «е-парламент» з їх характерними ознаками, сутністю, змістом відповідно до логіки існування не завжди на практиці можуть бути притаманними для однієї й тієї ж політичної системи. Як орган законодавчої влади, як один із центрів концентрації політичної влади він спрямований на забезпечення ефективної взаємодії між парламентаріями і представниками громадянського суспільства на засадах верховенства права, прозорості, доступності та підзвітності у своїй діяльності, за рахунок ефективного використання ІКТ.

Виходячи з наведеного, можна сказати, що «е-парламент» – це інформаційно-комунікаційні, цифрові технології здійснення парламентської діяльнос-

ті, електронна інфраструктура парламенту, умова забезпечення його відкритого, прозорого, відповідального перед виборцями функціонування, розвитку (у контексті представленої тематики) електронної демократії з її головним концептом – розширення можливостей розвитку і посилення демократичних інституцій, участі громадян у політичних процесах.

Слід наголосити, що впровадження інструментарію е-демократії у нашій державі було також зумовлено недостатньою ефективністю функціонування інститутів представницької демократії. Організація системи е-парламенту у діяльності Верховної Ради покликана забезпечити не тільки ефективність цієї діяльності, а й зумовити розвиток інших форм е-демократії: е-голосування, е-звернень (петицій), е-консультацій тощо.

Водночас застосування і розвиток ІКТ створюють умови для розвитку рівня демократії у суспільстві, державі, однак не гарантують цього. Подібне можна сказати і щодо ролі та значення застосування електронних технологій при здійсненні парламентської діяльності, однак її ефективність, якість – результат багатьох чинників. Тому об'єктивно є доцільність здійснення моніторингу, аналізу результатів виконання намічених стратегічних завдань, планів з впровадження елементів е-парламенту в українських реаліях, існуючих недоліків і визначення оптимальних шляхів щодо їх подолання тощо.

У даний час, як ніколи, актуалізуються питання громадської довіри до діяльності органів публічної влади, суб'єктів владних повноважень у цілому та представницьких органів зокрема, інтегрованості громадян із парламентами. Верховна Рада в умовах воєнного стану здійснює свої функції і повноваження, за словами її керівництва, на мобілізаційній основі, цифровізація парламентських процедур у цей період відіграє важливе значення у комунікаційно-інформаційній діяльності парламенту. Зокрема, і сьогодні забезпечується вільний доступ до бази даних нормативно-правових актів України, законопроектів, відомостей, що становлять публічну інформацію в діяльності парламенту, розміщених на вебсайті Верховної Ради. Однак існує певна тенденція до застосування деяких обмежень відкритого, прозорого характеру діяльності, м'яко кажучи, недотримання основних принципів концепту е-парламенту (скорочення трансляцій засідань Верховної Ради по телебаченню і радіомовленню, обмеження доступу до е-декларування народних депутатів).

Зрозуміло, що повномасштабне російське вторгнення на територію нашої держави окреслило нагальну потребу своєчасного та адекватного реагування на ключові небезпеки, загрози національній і міжнародній безпеці. При цьому, як обґрунтовують фахівці, будь-який вид електронної комунікації виключно вразливий: за допомогою сучасних технічних засобів до бази даних інформаційно-комунікаційних систем може бути здійснений несанкціонований доступ. Це повною мірою стосується функціонування українського парламенту, коли нагальною потребою нині є не тільки ефективність його діяльності в межах визначеної компетенції по вирішенню об'єктивно зумов-

лених проблем, а й забезпечення доступу до інформації про поточну роботу народних депутатів, прийняті рішення.

Висновки. Практичне впровадження відповідних дієвих інституційних механізмів, інформаційно-комунікативних інструментів, передусім переважне їх «моделювання» на правовій основі, дають підстави говорити про відповідність концепту електронного парламенту в нашій державі сучасним міжнародним тенденціям. Актуальним в українській юридичній науці є комплексний теоретико-прикладний аналіз проблематики е-парламенту, рівень трансформування концептуальної ідеї в реальний механізм практичної діяльності Верховної Ради України.

1. Про схвалення Концепції розвитку електронної демократії в Україні та плану заходів щодо її реалізації: розпорядження Кабінету Міністрів України від 08.11.2017 р. № 797-р. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/797-2017-%D1%80>; Концепція розвитку цифрової економіки та суспільства на 2018–2020 роки: розпорядження КМУ від 17.01.18 р., № 67-р., URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-r#Text>
2. Костецька Т. А. Про електронний парламентаризм в Україні: стратегія впровадження та чинники розвитку. *Правова держава*. Випуск 33. Київ: Ін-т держави і права імені В. М. Корецького НАН України. 2022. С. 314–324.
3. Цит. за: Корж І. Ф., Лихоступ С. В., Лихоступ В. М., Дорогих С. О. Становлення електронного парламенту в контексті євроінтеграції України: монографія. Київ: ТОВ ПанТот, 2015. С. 32.
4. Електронне урядування та електронна демократія: навч. посіб.: у 15 частинах, частина 3. За заг. ред. А. І. Семенченка, В. М. Дрешпака. Київ: ФОП Москаленко О. М., 2017. URL: <http://biblio.umsf.dp.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/3685/%d1%87%203.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
5. Про перелік автоматизованих систем інформаційно-технологічного забезпечення діяльності Верховної Ради України: розпорядження Голови Верховної Ради України від 01.06.2003 р. № 663. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/>
6. Про затвердження Програми інформатизації законотворчого процесу у Верховній Раді України на 2012–2017 роки: Постанова Верховної Ради України від 12.07.2012 № 5096. *Відомості Верховної Ради*. 2013. № 37. Ст. 492.
7. Про деякі заходи щодо забезпечення відкритості процесу роботи Верховної Ради України, її органів, народних депутатів України та Апарату Верховної Ради України: Розпорядження Голови Верховної Ради України від 05.02.2016 № 47. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/47/16-%D1%80%D0%B3>
8. Про затвердження Стратегії електронного парламентаризму на 2018–2020 роки: Розпорядження Голови Верховної Ради України від 05.07.18 р. № 278. URL: <https://ips.ligazakon>
9. Про внесення змін до Регламенту Верховної Ради України щодо вдосконалення електронної форми документообігу у Верховній Раді України: Закон України від 16.01.2020 р. № 469-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/469-20#n129>
10. Дорогих С. О. Інформаційна діяльність парламенту: сучасні проблеми та шляхи їх вирішення. *Правова інформатика*. 2014. № 2(42). С. 42.
11. Електронний парламент України: досвід створення / за заг. ред. С. О. Довгого. Київ: Логос, 2015. С. 122.
12. Політанський В. Правові аспекти електронного парламенту. *Visegrad Journal on Human Rights*. URL: <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/1281380.pdf>
13. Берназюк О. О. Цифрові технології у праві: тенденції та перспективи розвитку: дис. ... докт. юрид. наук: спец. 12.00.07. Ужгород: 2021. С. 2, 95. URL: 04221341_dissertatsiya-bernazyuk+.pdf
14. Біденко Ю. Прозорість та відкритість парламенту в контексті громадянської дові-

Kostetska Tatiana. On the question of the electronic parliament essence: the ukrainian dimension

In view of the expediency and demand for the most effective ways to solve the challenges of globalization information processes, the determination of the foreign policy vector of our country's development in the direction of European and Euro-Atlantic integration, the need for high-quality modern tools for solving complex tasks faced by public authorities, Ukraine has determined the strategic development of electronic democracy and state policy of digital transformation of society.

The article focuses attention on the main conceptual idea of e-democracy – the involvement of the public in the political processes of state formation, state administration, and local government through the wide application of information and communication technologies in democratic processes. certain topical problems of the implementation of the electronic parliament in Ukraine are clarified. It is emphasized that the e-parliament is among the strategically determined main components of the domestic process of establishing and developing electronic democracy.

The relevance of the issue is primarily related to the expediency of a comprehensive constitutional and legal analysis of the activities of the Verkhovna Rada of Ukraine – the Parliament of Ukraine in the context of the introduction of forms and means of e-democracy, the implementation of digital transformation of state and social life, challenges and threats of today in the conditions of martial law for the development of Ukrainian parliamentarism as a whole.

It is emphasized that the concept of e-parliament has become widespread, and the construction of such an institution has become an important trend in the development of modern world parliaments.

The international legal principles of the studied phenomenon are analyzed from the point of view of its practical value and definition of the concept, essence.

It was concluded that during the entire period of the existence of the Verkhovna Rada of Ukraine as a parliament, the only body of legislative power, the foundations of the development of the "e-parliament" were also laid (introduction and use of modern forms of ICT, information content of web resources, information support of various parliamentary activities, etc). After Ukraine's accession to the Declaration of the Open Parliament (2016), the intensity of the relevant processes is increasing.

Emphasis is made on the fact that efforts to implement plans for the development of electronic parliamentarism are primarily aimed at improving the quality of the law-making process and the effective interaction of all its subjects and participants.

Attention is paid to the fact that domestic constitutional and legal science has not yet formed a generally accepted concept of e-parliament as a legal category, a unified approach to understanding its essence, content.

Various approaches to defining the concept, essence, content of the electronic parliament in the domestic literature are studied. Determining the essence of the definition, scientists consider it mainly from the point of view of technological aspects, the use of ICT in parliamentary activities.

The author's definition of "E-parliament" is provided – it is information and communication, digital technologies for the implementation of parliamentary activities, the electronic infrastructure of the parliament, a condition for ensuring its open, transparent, accountable to voters functioning, expanding the development opportunities and strengthening democratic institutions, citizen participation in political processes.

It is emphasized that the electronic parliament cannot be considered as a separate type of traditional democratic parliament, as well as the fact that it cannot be completely identified with the constitutionally defined parliament of Ukraine

The conformity of the practical activities of the Verkhovna Rada of Ukraine with the concept of e-parliament is clarified.

Key words: *government reform, e-democracy, digital, form, mean, stools, information and communication technologies, e-parliament, e-parliamentarism, Declaration of the Open Parliament, Verkhovna Rada of Ukraine.*